

# **ЗАКОН ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

Сл. Весник на Р.Македонија бр.44/95 од 20.09.1995 година

## **I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ**

### **Член 1**

Со овој закон се уредува организацијата, функционирањето и управувањето во средното образование, како дел од системот на воспитанието и образованието.

### **Член 2**

Во средното образование се остваруваат планови и програми за гимназиско и стручно образование.

Средното образование се остварува во средни училишта, кои се организираат како јавни училишта (државни и општински, односно училишта на Град Скопје) и приватни училишта.

Дејноста што се остварува во средното училиште е од јавен интерес и се врши како јавна служба.

### **Член 3**

Секој, под еднакви услови утврдени со овој закон, има право на средно образование.

Не се дозволени дискриминации засновани на пол, раса, боја на кожата, национално и социјално потекло, политичко и верско уверување, имотната и општествената положба.

### **Член 4**

Воспитно - образовната дејност во средното училиште се изведува на македонски јазик и кирилско писмо.

За припадниците на националностите воспитно - образовната дејност во јавните училишта се изведува на јазикот и писмото на националностите на начин и под услови утврдени со овој закон.

Учениците од став 2 на овој член задолжително го изучуваат и македонскиот јазик.

Во јавните средни училишта наставата може да се изведува и на еден од светските јазици.

Во приватните училишта наставата може да се изведува и на странски јазик.

### **Член 5**

Странските државјани и лица без државјанство можат да се здобијат со средно образование, на начин и под услови утврдени со закон.

### **Член 6**

Јавно училиште може да остварува дејност во странство, исто како и во своето седиште под услови утврдени со овој закон, а по претходна добиена согласност од Министерството за образование и физичка култура (во натамошниот текст: Министерството).

### **Член 7**

Во средното училиште е забрането секакво политичко и верско организирање и дејствување.

Во средното училиште не се дозволува организирање на верско образование.

### **Член 8**

Средните училишта имаат печат. Во средината на печатот е грбот на Република Македонија, а од страната името на Република Македонија и името на училиштето и местото.

### **Член 9**

Развојот на образованието во државните училишта се утврдува со програма која ја донесува Владата на Република Македонија, во согласност со развојните документи на Република Македонија.

## **II. ОСНОВАЊЕ И ПРЕСТАНОК НА СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА**

### **Член 10**

Државно училиште основа Владата на Република Македонија.

Приватно училиште може да основа домашно и странско правно и физичко лице врз основа на одобрение, согласно со овој закон.

Општинско, односно училиште на Град Скопје може да основа единица на локалната самоуправа само за средно стручно образование.

### **Член 11**

Услови за основање на државно училиште се:

- да постојат потреби на државата од одреден вид кадри;
- да се обезбедат средства потребни за работа;
- да се донесат планови и програми за воспитно - образовната работа и
- да се обезбеди опрема, простор, соодветен наставен кадар по сите предмети и доволен број ученици според педагошките стандарди и нормативи.

Условите наведени во алинеите 2, 3 и 4 од став 1 на овој член важат и при основањето на општински, односно училишта на Град Скопје и на приватни училишта.

Условите од став 1 на овој член се применуваат и при промена на видот на образованието и при проширување на програмите за воспитно - образовната дејност.

Педагошките стандарди и нормативи од алинеја 4 од став 1 на овој член, ги донесува министерот за образование и физичка култура (во

натамошниот текст: министерот) по предлог на Педагошкиот завод на Македонија.

### **Член 12**

Одобрението од член 10 став 2 на овој закон го дава Владата на Република Македонија по претходно мислење од Министерството, доколку се исполнети условите утврдени во член 11 став 1 алинеи 2, 3 и 4 од овој закон и доколку плановите и програмите содржат минимум на нормативи и стандарди утврдени за државното училиште.

Издавањето на одобрение се врши врз основа на поднесок (барање) на правното, односно на физичкото лице (во натамошниот текст: основач).

### **Член 13**

Со Одлуката на Владата на Република Македонија за давање одобрение се утврдува:

- воспитно - образовното подрачје, односно видот на средното образование за кое се основа приватното училиште;
- потребен наставен кадар, опрема, простор според педагошки стандарди и нормативи;
- бројот на учениците;
- јазикот на кој ќе се изведува наставата;
- програмата за воспитно - образовната дејност и
- почетокот со работа на приватното училиште.

### **Член 14**

Одобрението може да се измени или прошири во случај кога основачот бара промена на видот на средното образование или проширување на програмата за воспитно- образовната дејност.

### **Член 15**

Владата на Република Македонија може да го одземе одобрението по предлог на Министерството, ако:

- основачот основа приватно училиште спротивно на актот за одобрение од член 13 и
  - се утврди дека приватното училиште повеќе не ги исполнува условите од член 11 став 1 алинеи 2, 3 и 4 на овој закон или не ги спроведува одредбите од овој закон и подзаконските акти што произлегуваат од него.
- Одобрението може да престане и по барање на основачот.

### **Член 16**

Со денот на донесување на актот за одземање, односно престанок на одобрението, приватното училиште престанува со работа.

Врз основа на актот за одземање, односно престанок на одобрението приватното училиште се брише од регистарот.

Основачот е должен на учениците од приватното училиште што престанало со работа да им обезбеди продолжување на образованието на трошок на основачот.

### **Член 17**

Мрежата на јавните училишта ја утврдува Владата на Република Македонија по предлог на Министерството.

### **Член 18**

Основачот е должен при основање на јавно училиште да формира комисија, која во согласност со овој закон, извршува подготовка за работата на училиштето.

### **Член 19**

Средното училиште може да отпочне со работа откако Министерството ќе донесе решение за верификација. Против решението од став 1 на овој член може да се изјави жалба до Владата на Република Македонија. Средните училишта се запишуваат во регистар за средни училишта кој го води Министерството. Поблиски прописи за начинот на верификација на средното училиште во целина, односно негов дел и за начинот на водење на регистарот донесува министерот.

### **Член 20**

Средното училиште престанува со работа ако не се спроведуваат одредбите од овој закон и подзаконските акти што произлегуваат од него. Постапката за престанување на работа на средното училиште ја покренува и води Министерството. Основачот на јавното училиште донесува акт за престанување на работата на средното училиште и тој е должен да им обезбеди на учениците продолжување на образованието на трошок на основачот. Јавното училиште по донесување на актот за престанување со работа се брише од регистарот. Актот за престанување со работа на средното училиште се објавува во "Службен весник на Република Македонија."

## **III. ВОСПИТНО- ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ ВО СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**

### **Член 21**

Со плановите и програмите за воспитно- образовната дејност (во натамошниот текст: планови и програми), се утврдуваат целите и задачите, содржината, видот и траењето на образованието во јавните и приватните училишта, како и профилот на кадарот кој ја реализира програмата. Со плановите и програмите од став 1 на овој член се утврдуваат и други облици на воспитно- образовна дејност.

### **Член 22**

Плановите и програмите за јавните училишта ги изготвува Педагошкиот завод на Македонија, а ги донесува министерот.

Планови и програми од став 1 на овој член можат да предлагаат училишта, претпријатија, установи и други правни лица за задоволување на нивните посебни потреби (преквалификации, доквалификации и слично).

### **Член 23**

Воспитно- образовната работа во средните училишта се остварува во учебни години.

Учебната година во средните училишта почнува по правило на 1 септември, а завршува на 31 август наредната година.

Поблиски прописи за организација на учебната година во јавните училишта донесува министерот.

### **Член 24**

Средното училиште е должно да го оствари годишниот фонд наставни часови утврдени со плановите и програмите.

### **Член 25**

Воспитно- образовната работа не смее да се прекинува во текот на наставната година, освен за вонредни состојби (природни непогоди, епидемии и друго), за што решава Министерството.

### **Член 26**

Во средното училиште настава не се изведува за време на ученичките одмори и на денот на училиштето.

На 24 Мај - Денот на Св. Кирил и Методиј во средните училишта се организираат културни, спортски и други манифестации и на тој ден не се изведува настава.

Настава во средните училишта не се изведува за време на државните празници и други празници утврдени со закон.

### **Член 27**

Наставниот час во јавните училишта трае 45 минути, а часот по практичната настава и вежби во претпријатија, установи и дуќани, по правило, трае 60 минути.

### **Член 28**

Воспитно- образовната дејност во средните училишта се организира и се изведува во групи и индивидуално.

Бројот на учениците во паралелките во јавните училишта не може да биде поголем од 34 ученици.

### **Член 29**

Работата на средното училиште во текот на учебната година се утврдува со годишна програма.

Годишната програма за работа на средното училиште ја донесува училишниот одбор на предлог на наставничкиот совет до 1 септември, а најдоцна до 15 септември, од тековната учебна година.

### **Член 30**

Министерот определува државно училиште во кое се врши експеримент за воведување на нови облици и содржини на воспитно- образовна работа. За изведување на педагошко- методска практика на студентите од наставничките факултети министерот определува државни училишта.

### **Член 31**

Поблиски прописи и начинот на издавањето и употребата на учебниците, кои ќе бидат во примена во јавните училишта, донесува министерот.

Припадниците на националностите во средните училишта, кои наставата ја следат на својот јазик употребуваат учебници на јазикот на кој се изведува наставата.

## **IV. ВИДОВИ СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ**

### **Член 32**

Средното образование се остварува преку планови и програми за:

- гимназиско образование;
- стручно образование;
- средно уметничко образование и
- средно образование за хендикепирани ученици.

### **Член 33**

Во гимназиското образование се запишуваат редовни ученици кои завршиле основно образование.

Учениците од став 1 на овој член полагаат матура.

### **Член 34**

Во стручно образование се запишуваат редовни и вонредни ученици кои завршиле основно образование.

Јавното стручно образование може да биде од тригодишно и четиригодишно траење, и специјалистичко образование;

Во стручно оспособување до двегодишно траење се вклучуваат и лица без завршено основно образование, но непосредно со стручното оспособување се завршува и пропишаната програма за основно образование.

Програмите за стручно оспособување и стручно образование од тригодишно траење за вонредни ученици можат да се остваруваат и во установи за образование на возрасни, како и во други установи под услови и на начин утврдени со овој закон.

### **Член 35**

По завршувањето на последната година на јавното стручно образование се полага завршен испит или матура според утврдени програми.

По завршувањето на јавното стручно образование со тригодишно траење учениците полагаат завршен испит со практична работа.

По завршувањето на јавното стручно образование со четиригодишно траење учениците полагаат завршен испит или матура. Учениците кои полагаат матура стекнуваат право на образование на соодветни студии.

### **Член 36**

Во јавното уметничко образование се запишуваат редовни ученици по ликовна, музичка и балетска уметност кои завршиле основно образование. Во средното уметничко образование можат да се запишат и надарени ученици со незавршено основно образование, по претходна согласност од Министерството, со обврска паралелно да се здобијат со основно образование.

### **Член 37**

Учениците кои ја завршиле последната година во јавното уметничко образование полагаат матура според утврдени програми.

### **Член 38**

Програми за полагање на завршен испит или матура, и поблиски прописи за условите и начинот на нивно полагање, донесува министерот.

### **Член 39**

Во средното образование за хендикепирани ученици се образуваат ученици според сообразени програми за соодветни занимања или за работно оспособување.

### **Член 40**

Во средното образование за хендикепирани ученици се вклучуваат ученици кои се категоризирани и евидентирани според видот и степенот на пречките во развојот. Поблиски прописи за бројот на хендикепирани ученици во групите донесува министерот.

## **V. УЧЕНИЦИ**

### **Член 41**

Статус на ученик во средното образование се стекнува со запишување во средното училиште.

Статус на редовен ученик може да се стекне само во едно средно училиште.

Вонредни ученици се лица кои образованието го стекнуваат со самообразование, по пат на полагање испити за одреден план и програма во средното училиште.

Како вонреден ученик може да се запише лице кое исполнува еден од следниве услови:

- да е постар од 17 години;
- да е на боледување подолг период;

- да е во работен однос и
- во други случаи утврдени со статутот на средното училиште.

#### **Член 42**

Запишувањето во државно училиште се врши по пат на конкурс кој го објавува Министерството во средствата за јавно информирање најдоцна до 31 март.

Надлежниот орган на единицата на локалната самоуправа го објавува конкурсот за запишување во општинските, односно училиштата на Град Скопје.

При запишувањето во прва година учениците се определуваат за образование на одреден план и програма.

Во прва година во јавното училиште како редовен ученик може да се запише лице кое не е постаро од 17 години, а хендикепирано лице да не е постаро од 25 години.

Поблиски услови и критериуми за запишување на ученици во јавните училишта се утврдуваат со конкурсите од ставовите 1 и 2 на овој член.

#### **Член 43**

Лице кое завршило основно училиште во странство може да се запише во средно училиште ако му се нострифицира свидетелството стекнато во странство.

#### **Член 44**

Статусот на редовен ученик во јавното училиште престанува ако ученикот:

- го завршил средното образование;
- не се запише во роковите што се определени со статутот;
- се испише;
- е на издржување на казна затвор во траење подолго од шест месеци и
- двапати повторува во текот на средното образование.

Со посебен акт на приватното училиште се определуваат условите за престанок на статусот на ученик.

#### **Член 45**

Учениците се оценуваат по наставните предмети што ги изучуваат. Оценките на ученикот во јавните училишта се утврдуваат како: одличен (5), многу добар (4), добар (3), доволен (2) и недоволен (1). Сите оценки се преодни освен оценката недоволен (1).

#### **Член 46**

Општиот успех на ученикот се утврдува врз основа на годишните оценки од сите задолжителни предмети на крајот на годината, а за учениците упатени на поправен испит по завршувањето на поправните испити.

За учениците за кои наставата не се изведува по полугодија општиот успех се утврдува со завршување на образованието.

#### **Член 47**

Ако ученикот не е задоволен со некои од годишните оценки што му се соопштени, во рок од три дена од соопштувањето на оценките има право да поднесе приговор до наставничкиот совет на јавното училиште. Наставничкиот совет може да одлучи оценката да ја потврди, да ја измени или да организира повторно проверување на знаењето на ученикот.

#### **Член 48**

Учениците кои по завршувањето на учебната година имаат три и повеќе негативни оценки не ја завршуваат годината.

Годината не ја завршуваат и учениците кои на поправниот испит во вториот испитен рок добиле негативна оценка или неоправдано не се јавиле на поправниот испит. Овие ученици имаат право повторно да се запишат во истата година. Ученикот може да повторува двапати во текот на средното образование.

Ученикот кој во последната година од образованието на крајот од учебната година има најмногу две негативни оценки, може да ги полага поправните испити и по вториот испитен рок.

#### **Член 49**

Во средното училиште ученикот кој по завршувањето на годината има до две негативни оценки се упатува на поправен испит по два предмети.

Поправните испити од став 1 на овој член се полагаат во средното училиште што го посетувале учениците.

За подготвување на учениците за полагање на поправните испити средното училиште е должно да организира различни форми на помош на учениците.

Учениците имаат право поправниот испит да го полагаат двапати, по еднаш во двата испитни рока.

#### **Член 50**

Во јавното училиште се оценува и поведението на ученикот. Поведението се оценува како: примерно, добро, незадоволително.

#### **Член 51**

Телесното казнување и психичкото малтретирање на ученикот е забрането.

#### **Член 52**

Ученикот кој во текот на образованието во јавните училишта се истакнува со способности, знаења и работни навики и има одличен успех може побрзо да напредува односно да заврши две години во текот на една учебна година.

Поблиски прописи за побрзото напредување на учениците од став 1 на овој член донесува министерот.

Приватните училишта со посебен акт ги определуваат условите под кои ученикот може побрзо да напредува.

### **Член 53**

Во јавното училиште ученикот кој од оправдани причини континуирано не ја следел наставата 200 часа од предвидениот број на часови и нема елементи за изведување на годишна оценка, полага испит на годината.

Оправданоста на причините ја оценува наставничкиот совет на училиштето.

Ученикот кој во текот на наставната година направил вкупно најмалку една половина оправдани и неоправдани изостаноци од фондот наставни часови од одредени предмети утврдени со наставниот план, полага испит на годината по тие предмети.

### **Член 54**

Учениците кои покажуваат одличен успех и се истакнуваат со способности, знаења и работни навики можат напоредно, но само како вонредни ученици да се здобиваат и со образование за друг план и програма.

### **Член 55**

Поблиски прописи за начинот на оценувањето, напредувањето на учениците и за полагање испити во средните училишта донесува министерот.

### **Член 56**

За постигнат успех на учениците јавното училиште доделува дипломи и тоа:

- диплома за завршено средно образование и покажани исклучителни резултати и проширени и продлабочени знаења од областа на науката, уметноста и други видови на дејност на талентирани ученици и
- диплома за завршено средно образование со континуиран одличен успех.

Дипломата од став 1 алинеја 1 на овој член, се доделува на ученици кои учествуваат на ученички натпревари, олимпијади и слични манифестации од државен и меѓународен карактер.

Дипломата од став 1 алинеја 2 на овој член, се доделува на ученици кои покажуваат интерес и резултати во усвојувањето на знаењата по сите наставни предмети и во активностите во другите видови воспитно-образовна

дејност во училиштето или надвор од него.

Поблиски прописи за начинот и постапката за доделување дипломи и за обрасците донесува министерот.

### **Член 57**

Заради повреда на должностите и неисполнување на обврските за ученикот можат да се применат педагошки мерки: писмена опомена, опомена пред отстранување и отстранување од јавното училиште.

Писмената опомена за ученикот ја изрекува раководителот на паралелката, наставничкиот совет на паралелката или директорот.

Опомената пред отстранување и отстранувањето го изрекува наставничкиот совет.

Против одлуката од став 3 на овој член ученикот може да поднесе приговор до органот на управување на училиштето во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката.

По приговорот од став 4 на овој член, органот на управување на училиштето може педагошката мерка од став 3 на овој член да ја потврди, да ја измени или да ја укине.

Одлуката по приговорот е конечна.

Педагошката мерка отстранување може да се изрече само за потешка повреда на должноста утврдена со статутот на училиштето.

Педагошката мерка отстранување се применува за учебната година во која е изречена.

На ученикот може да му се изрече педагошка мерка отстранување од училиштето во текот на целата учебна година.

### **Член 58**

Начинот за изрекување на педагошките мерки поблиску се утврдува со упатство што го донесува министерот.

## **VI. НАСТАВНИЦИ И СТРУЧНИ СОРАБОТНИЦИ**

### **Член 59**

Воспитно- образовната работа во средното образование ја остваруваат наставници, воспитувачи и стручни соработници (педагог, психолог, дефектолог, социјален работник, лаборант, библиотекар и друго).

Наставници во средното образование можат да бидат лица кои завршиле соодветни студии за образование на факултет, висока школа или академија и имаат положено стручен испит.

Наставници во средното образование можат да бидат и лица кои имаат соодветно високо образование стекнато на други факултети а се здобиле со педагошка, психолошка и методска подготовка на соодветни факултети и имаат положено стручен испит.

Наставници во средното образование за хендикепирани ученици можат да бидат лица со завршено високо образование од ставовите 2 и 3 на овој член, а кои се здобиле со соодветно дефектолошко образование и имаат положено стручен испит.

По исклучок, во средното стручно образование за практичната настава наставници можат да бидат и лица кои завршиле специјалистичко средно или више образование се здобиле со педагошка, психолошка и методска подготовка на соодветни факултети и имаат положен стручен.

По исклучок, во средното балетско образование по стручно теоретската и практичната настава наставници можат да бидат и лица кои завршиле средно балетско училиште и пет години практика во играње балет, а се здобиле со педагошко- психолошка и методска подготовка на соодветен факултет и имаат положено стручен испит.

Програмите за педагошка, психолошка и методска подготовка, како и за соодветно дефектолошко образование од став 4 на овој член ги изготвува

соодветниот наставнички факултет во соработка со Педагошкиот завод на Македонија.

Стручни соработници во средното образование можат да бидат лица со завршено соодветно средно, више и високо образование. Соодветноста на профилот се утврдува со плановите и програмите.

Воспитувачи во ученички дом можат да бидат лица кои ги исполнуваат условите за наставник педагог или психолог во средното образование.

Наставниците и воспитувачите од ставовите 2, 3, 4, 5, 6 и 9 на овој член треба да се државјани на Република Македонија и да го владеат литературниот јазик и писмото на кој ја изведуваат наставата и да не се осудувани за кривични дела кои ги прават недостојни за вршење на воспитно-образовната дејност.

Училиштето е должно да организира проверка на наставникот за владеење на јазикот од став 10 на овој член. Проверката ја врши комисија.

### **Член 60**

Изборот на наставници, стручни соработници и воспитувачи по пат на јавен оглас, го врши директорот на јавното училиште и ученичкиот дом по предлог на конкурсна комисија, а за приватните средни училишта органот што го овластил основачот.

### **Член 61**

Наставниците во средните училишта можат да засноваат работен однос на определено време и без јавен оглас, но работниот однос да не трае повеќе од три месеци во текот на учебната година.

### **Член 62**

Наставник во средното училиште може да заснова работен однос на определено време до крајот на учебната година, доколку по објавен оглас не може да се избере наставник кој исполнува услови утврдени со закон или доколку обемот на работата изнесува најмногу половина од работното време во работната недела утврдена со закон.

Наставник може да заснова работен однос на неопределено време, но пократко од полното работно време, доколку обемот на работата изнесува најмалку половина од работното време во работната недела утврдено со закон.

### **Член 63**

Воспитно-образовната работа за граѓаните на Република Македонија во странство имаат право да ја остваруваат наставници кои покрај условите утврдени со овој закон, имаат најмалку пет години работно искуство во настава, се истакнуваат во воспитно-образовната работа и го познаваат јазикот на државата во која ќе ја изведуваат наставата.

Исполнетоста на условите од став 1 на овој член ја утврдува Министерството.

Со решение на министерот се утврдува времетраењето на работата во странство.

#### **Член 64**

Вработените во средното училиште мораат да бидат лекарски прегледани до почетокот на учебната година.

На лице кое боледува од душевна болест, алкохолизам и наркоманија му престанува работниот однос во средното училиште на начин утврден со закон.

Начинот на утврдување на психофизичките способности на вработените од средното училиште односно заболеноста од одредени душевни болести, алкохолизам и наркоманија се утврдува со пропис што го донесува Министерот за здравство во согласност со Министерот за образование.

#### **Член 65**

Распоредот на работното време на наставниците и стручните соработници во рамките на 40 часовна работна недела во јавните училишта се утврдува со нормативи што ги донесува Министерот во согласност со закон.

Почетокот и завршувањето на работното време, користењето на дневниот и годишниот одмор на наставниците и стручните соработници во јавните училишта се утврдува со статутот на училиштето.

#### **Член 66**

Наставникот и стручниот соработник кој за прв пат се вработува во јавно училиште е приправник.

Приправничкиот стаж трае една година.

Со приправничкиот стаж наставникот се оспособува за самостојна воспитно- образовна работа.

#### **Член 67**

Приправникот во јавното училиште полага стручен испит.

Стручниот испит се полага според утврдена програма пред стручна комисија образована од Министерството.

Поблиски прописи за условите и начинот на полагање на стручниот испит во јавното училиште донесува министерот.

#### **Член 68**

Наставникот и стручниот соработник во јавното училиште во текот на својот работен век е должен перманентно стручно да се усовршува.

Стручното и педагошкото усовршување го организира и остварува Педагошкиот завод на Македонија во соработка со наставничките факултети и други високообразовни установи.

Облиците, начинот, постапката и условите за стручно и педагошко усовршување се пропишуваат со акт што го донесува министерот.

#### **Член 69**

Во јавните училишта за самостојно извршување на работите и задачите и осовременување на воспитно- образовната работа во училиштата наставниците и стручните соработници се оценуваат на две години.

Оценувањето на наставниците и стручните соработници го врши комисија составена од директорот, стручниот соработник од училиштето и соодветниот советник од Педагошкиот завод на Македонија.

Резултатите од оценувањето овозможуваат стекнување на звања.

Работникот кој е незадоволен од оцената од став 1 на овој член има право на жалба до училишниот одбор.

Поблиски прописи за условите, начинот на оценувањето, оцената за работа, видот и стекнувањето на звањата донесува министерот.

#### **Член 70**

На наставник и стручен соработник, кој за својата работа два пати еднопруго е оценет со незадоволителна оцена му престанува работниот однос.

#### **Член 71**

На наставник и стручен соработник за чија работа потребата престанала поради економско - технолошко, структурално и друго унапредување, не може да му престане работниот однос додека не му се обезбеди едно од правата согласно со закон и колективен договор.

Начинот и критериумите за прогласување на технолошки вишок се утврдуваат со колективен договор.

#### **Член 72**

При промени во обемот на работата во јавното училиште што се јавуваат поради промени во плановите и програмите, организацијата на работа, бројот на паралелки и други промени, работниот однос на наставникот може да се промени од работен однос на неопределено време со полно работно време во работен однос на неопределено време пократко од полното работно време и обратно.

Директорот е должен во случаите од став 1 на овој член со наставникот да склучи нов договор за работа.

### **VII. ПЕДАГОШКА ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА**

#### **Член 73**

Педагошката евиденција и документација во средните училишта се води и издава на македонски јазик со употреба на кирилското писмо.

За учениците кои наставата ја следат на јазиците на националностите, педагошката документација се води и издава на македонски јазик со употреба на кирилското писмо и на јазикот и писмото на националностите, а педагошката евиденција се води на јазикот и писмото на националностите.

#### **Член 74**

Педагошката евиденција во средното училиште опфаќа: дневник за работа на средното училиште, дневник на паралелката, записници од одржаните испити, како и сите други планирања во воспитно - образовната работа.

Педагошката документација во смисла на овој закон опфаќа главна книга на учениците, диплома, свидетелство, уверение за стручно оспособување, уверение за работно оспособување, ученичка книшка и преведница. Главната книга за учениците е документ од трајна вредност.

#### **Член 75**

Дипломата, свидетелството, уверението за стручно оспособување, уверението за работно оспособување, ученичката книшка и преведницата се јавни исправи.

Јавните исправи се издаваат во еден примерок. Во случај издаденото свидетелство да се изгуби или уништи средното училиште издава втор примерок.

#### **Член 76**

Лицето кое ја изгубило јавната исправа од член 75 на овој закон, а средното училиште или друга организација кај која се чува документацијата од средните училишта не може да издаде втор примерок заради тоа што документацијата е уништена или изгубена, може да бара признавање на образование во вонпроцесна постапка.

#### **Член 77**

Поблиски прописи за начинот на водењето на педагошката евиденција и документација, како и за формата и содржината на јавните исправи, донесува министерот.

### **VIII. НОСТРИФИКАЦИЈА И ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА СВИДЕТЕЛСТВА СТЕКНАТИ ВО СТРАНСТВО**

#### **Член 78**

Државјанин на Република Македонија кој во странство завршил средно образование или завршил одделна година од средното образование, има право да бара нострификација или признавање на еквиваленција во согласност со овој закон, доколку со меѓународните договори не е поинаку определено.

Странски државјанин и лице без државјанство има право да бара нострификација или признавање на еквиваленција на свидетелство стекнато во странство.

#### **Член 79**

Под нострификација се подразбира признавање на свидетелство стекнато во странство, а под еквиваленција се подразбира изедначување на свидетелството стекнато во странство со свидетелство стекнато во Република Македонија.

Нострификација, односно признавање на еквиваленција на свидетелство стекнато во странство врши Министерството.

### **Член 80**

Свидетелството стекнато во странство со извршената нострификација и со признавање на еквиваленција се изедначува со соодветно свидетелство издадено во Република Македонија.

### **Член 81**

Во постапката за нострификација и признавање на еквиваленција на диплома или свидетелство стекнато во странство, односно нивна еквиваленција се зема предвид:

- системот на образование во државата во која дипломата или свидетелството е стекнато;
- траењето на образованието;
- наставниот план и програми;
- правата што дипломата или свидетелството ги дава на имателот во земјата каде што е стекната и
- други околности од значење за нострификација и еквиваленција.

### **Член 82**

Доколку во постапката за нострификација, односно признавање на еквиваленција се утврди дека програмата за завршено образование во странство, битно отстапува од програмата за соодветно, односно средно образование во Република Македонија со која се споредува, нострификацијата, односно еквиваленцијата се условува со полагање предмети.

### **Член 83**

Кон барањето за нострификација и признавање на еквиваленција на свидетелство стекнато во странство се доставува оригиналот издаден од верифицирано странско средно училиште и три примероци од превод извршен од страна на овластен преведувач.

Министерството при вршење на нострификација, односно признавање на еквиваленција може да бара и други докази во заверен превод, од кои можат да се видат условите и текот на образованието.

### **Член 84**

Лицето кое поднело барање за нострификација, односно признавање на еквиваленција на диплома или свидетелство стекнати во странство, може условно да ја посетува наредната наставна година, доколку постапката не е завршена до истекот на рокот за упис на ученици во училиште.

Ученикот чие свидетелство врз основа на извршена нострификација, односно признавање на еквиваленција дава право на запишување во пониска година од годината која условно ја посетува, се префрлува во соодветната година на образование и со тоа се поништува условното запишување.

### **Член 85**

Решение за нострификација и решение за признавањето еквиваленција на свидетелство стекнато во странство донесува комисија составена од истакнати стручњаци што ја формира министерот.

Против решението за одбивање на нострификација, односно еквиваленција, може да се изјави жалба до министерот.

### **Член 86**

Министерството ја чува документацијата од извршената нострификација, односно еквиваленција и за тоа води евиденција.

### **Член 87**

Поблиски прописи за начинот на водење на евиденцијата и за содржината и обликот на обрасците донесува министерот.

## **IX. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ ВО СРЕДНОТО УЧИЛИШТЕ**

### **Член 88**

Орган на управување во јавното училиште е училишниот одбор.

Училишниот одбор брои девет члена и тоа: двајца претставници од основачот, тројца претставници од родители на учениците и четворица претставници од наставниците, а врз принципите на стручност и компетентност.

Членовите на училишниот одбор се избираат за периодот од четири години со право на уште еден избор.

Претставниците на основачот ги именува и разрешува Владата на Република Македонија, претставниците на родителите на учениците ги избира и разрешува советот на родители, а претставниците на наставниците ги избира и разрешува наставничкиот совет на училиштето по постапка пропишана со статутот.

Претставниците на основачот за општинските, односно училиштата на Град Скопје, односно ги именува и разрешува надлежниот орган на локалната самоуправа.

### **Член 89**

Училишниот одбор на јавното училиште:

- го донесува статутот;
- ја донесува годишната програма за работа и го усвојува извештајот за работа;
- распишува јавен оглас за именување на директор;
- дава мислење во врска со приговор на наставник и стручен соработник за оцената на нивната работа;
- дава мислење за именување и разрешување на директорот;
- ја разгледува реализацијата на годишната програма за работа и
- врши и други работи утврдени со овој закон и со статутот на училиштето.

Одлуките на училишниот одбор се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот.

### **Член 90**

Управувањето и раководењето во средното приватно училиште ги утврдува основачот.

### **Член 91**

Директорот е раководен орган на јавното училиште и ученичкиот дом и е одговорен за законитост во работата на училиштето.

За директор на јавно училиште може да биде именувано лице кое покрај општите услови утврдени со закон, ги исполнува условите за наставник, педагог или психолог и има пет години работно искуство во воспитно-образовната работа.

За директор на ученички дом може да биде именувано лице кое покрај општите услови утврдени со закон ги исполнува условите за воспитувач и има пет години работно искуство во воспитно-образовната работа.

Мандатот на директорот на јавното училиште и ученичкиот дом трае пет години.

Директорот на јавното средно училиште и ученичкиот дом се именува и разрешува од министерот по мислење на Педагошкиот завод на Македонија и училишниот одбор.

Директорот на општинско, односно училиште на Град Скопје се именува и разрешува од надлежниот орган на единицата на локалната самоуправа.

### **Член 92**

Директорот на јавно училиште ја организира и раководи воспитно-образовната и друга работа, самостојно донесува одлуки, го застапува училиштето пред трети лица и е одговорен за законитоста на работата на училиштето.

Во остварувањето на обврските и раководењето од став 1 на овој член директорот:

- ја предлага годишната програма за работа и презема мерки за нејзино спроведување;
- ги извршува одлуките на училишниот одбор;
- врши избор на наставници и стручни соработници;
- одлучува за распоредување на наставници, стручни соработници и работници и врши оценување во согласност со резултатите од нивната работа;
- одлучува за престанок на работниот однос на наставниците и стручните соработници;
- поднесува извештај за успехот и за постигнатите резултати во воспитно-образовната работа до Педагошкиот завод на Македонија;
- поднесува извештај за реализација на годишната програма до министерството надлежно за образование и
- врши и други работи предвидени со закон и со статутот на училиштето.

Директорот на државното училиште поднесува извештај за материјалното работење на училиштето во текот на учебната година до управниот одбор

и до Министерството, а директорот на општинското, односно училиштето на Град Скопје до управниот одбор на училиштето и до надлежниот орган на единицата на локалната самоуправа.

Министерот, односно органот на локалната самоуправа имајќи го предвид мислењето на управниот одбор, а во основа на извештаите на директорите на јавните училишта, ја оценува нивната работа.

### **Член 93**

Директорот на јавното училиште може да биде разрешен особено:

- на лично барање;
- ако не го спроведува законот или општите акти на средното училиште и
- ако по негова вина е нанесена штета на учениците, односно на нивните родители или старатели и на општествената заедница.

### **Член 94**

Одредбите од овој закон што се однесуваат на управувањето и раководењето во јавните училишта важат и за ученичките домови.

### **Член 95**

Стручни органи и тела во јавните училишта се:

- наставнички совет кој го сочинуваат наставниците и стручните соработници;
- советот на годината, односно советот на структурата кој го сочинуваат наставниците кои изведуваат настава и стручните соработници;
- совет на паралелката и
- стручни активи на наставници по одредени стручни области.

### **Член 96**

Наставничкиот совет:

- дава мислења по предлогот на годишната програма за работа и го следи нејзиното извршување;
- го разгледува и утврдува успехот на учениците и работата на други стручни органи;
- им одобрува на ученици завршување две години во една учебна година;
- го разгледува остварувањето на планот и програмата и презема мерки за нивно извршување;
- донесува одлуки по приговори на ученици за утврдени оценки;
- го разгледува извештајот за извршен стручен надзор, предлага соодветни мерки и
- врши и други работи утврдени со овој закон и статутот на училиштето.

### **Член 97**

На статутот на јавните училишта согласност дава Владата на Република Македонија.

### **Член 98**

Во јавното средно училиште се формира совет на родители кој го сочинуваат претставници од родителите на учениците.

Советот на родители ја следи и дава мислење за остварување на воспитно-образовната работа.

Работата, бројот на членовите, начинот на избор и организацијата на советот на родители се утврдува со статутот на училиштето.

## **X. УЧЕНИЧКИ ДОМОВИ**

### **Член 99**

Воспитно- образовната дејност во ученичките домови е составен дел од системот на средното образование.

### **Член 100**

Во ученичките домови се обезбедува сместување и исхрана на учениците и се врши воспитно- образовна дејност.

## **XI. ФИНАНСИРАЊЕ НА ЈАВНОТО СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ**

### **Член 101**

Средствата за остварување на јавното средно образование се обезбедуваат во Републичкиот буџет, а се издвојуваат на потсметка на Министерството. Со средствата од став 1 на овој член управува и располага Министерството.

За јавните училишта за средно образование средствата ги обезбедува основачот.

### **Член 102**

Министерството донесува финансиски план, критериуми за распределба на средствата и врши распределба на средствата по корисници.

За начинот на располагањето со средствата Министерството поднесува извештај до Владата на Република Македонија.

### **Член 103**

Јавните училишта, односно установите за образование на возрасни можат да стекнуваат средства од давање образовни услуги на граѓани кои не се утврдени како потреби и интереси на државата и за кои таа не обезбедува средства.

### **Член 104**

Јавните училишта можат да стекнуваат средства и од:

- партиципација на корисниците на услуги;
- продажба на производи и услуги кои се резултат на вршење на основна дејност;
- камати и дивиденди на пласирани средства;
- легати, подароци, завештанија и
- други извори.

Средствата од став 1 на овој член ќе бидат наменети за унапредување, осовременување и развој на дејноста во јавните училишта за што се поднесува извештај до Министерството, односно до надлежниот орган на единицата на локалната самоуправа.

Посебен пропис за условите за стекнување и распределба на средствата од став 1 на овој член донесува Владата на Република Македонија, а за општинските, односно училиштата на Град Скопје надлежниот орган на единицата на локалната самоуправа.

## **XII. НАДЗОР НА РАБОТАТА НА СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА**

### **Член 105**

Надзор над законитоста на работата на средните училишта врши Министерството.

### **Член 106**

Кога Министерството ќе смета дека статутот или друг акт на средното училиште не е во согласност со Уставот и закон има право да го запре од извршување актот до донесување на одлука на Уставниот суд на Република Македонија.

Ако Министерството во вршење на правото на надзор на законитоста на работата, утврди дека средното училиште издало свидетелство, диплома, уверение за стручна, односно работна способност спротивно на одредбите на законот донесува решение за нивно поништување што се објавува во средствата за јавно информирање и поднесува пријава до органот за кривично гонење.

### **Член 107**

Стручен надзор во средното училиште врши Педагошкиот завод на Македонија на начин утврден со закон.

Средното училиште е должно да овозможи непречено вршење на стручниот надзор и увид во педагошката документација што се води во средното училиште.

### **Член 108**

За извршување на законите и другите прописи од областа на средното образование во средните училишта се врши инспекциски надзор.

Инспекциски надзор врши Републичкиот просветен инспекторат на начин утврден со закон.

## **XIII. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ**

### **Член 109**

Со парична казна од четири до дваесет плати ќе се казни за прекршок средното училиште особено ако:

- дозволи организирање и дејствување на политички партии и верски организации во средното училиште и изведува верско образование (член 7);
- користи печат со несоодветна содржина за заверка на јавните исправи (член 8);
- отпочне со вршење на дејноста пред донесувањето на решение за исполнетоста на условите за почеток со работа и вршење на дејноста (член 19);
- остварува план и програма што не е донесена од Министерството за образование и физичка култура (член 22);
- не го оствари годишниот фонд на часови (член 24);
- не е донесена годишна програма за работа (член 29);
- запише ученик преку бројот утврден во конкурсот за запишување (член 42);
- изврши избор на наставници и стручни соработници во настава спротивно на условите утврдени со овој закон (членови 59 и 60);
- ја води и издава педагошката документација и евиденција спротивно на членовите 73 и 74 на овој закон и
- го спречи или попречува просветниот инспектор во вршењето на работите на просветната инспекција, не му ги даде потребните податоци и не ги изврши пропишаните мерки (член 108).

Со парична казна од една петтина до три плати ќе се казни за прекршок од став 1 на овој член директорот на средното училиште.

Со парична казна од една десеттина до една половина од плата се казнува наставник ако:

- телесно казни ученик, односно психички го малтретира (член 51);
- педагошката документација и евиденција ја води спротивно на одредбите на овој закон (членови 73 и 74) и
- користи во настава учебник кој не е издаден согласно со одредбата утврдена со овој закон.

#### **Член 110**

Со парична казна од осум до дваесет плати ќе се казни за прекршок правното лице ако основа приватно училиште спротивно на одредбите од членовите 12 и 13 на овој закон.

Со парична казна од една до пет плати ќе се казни за прекршок од став 1 на овој член и одговорното лице во правното лице.

Со парична казна од една половина од плата до две плати ќе се казни за прекршок од став 1 на овој член и физичко лице.

### **XIV. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**

#### **Член 111**

Постојните средни училишта на територијата на Република Македонија со влегувањето во сила на овој закон продолжуваат со работа како државни училишта, согласно со одредбите на овој закон.

### **Член 112**

Основачките права и обврски спрема средните училишта од член 111 на овој закон ги презема Република Македонија.

### **Член 113**

Јавните училишта во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе ја усогласат својата организација, работа, статутите и други општи акти со одредбите на овој закон.

### **Член 114**

Одредбите на членовите 33, 35, 37 и 38 на овој закон, кои се однесуваат на матурскиот испит ќе се применуваат од влегувањето во примена на новите планови и програми од членовите 21 и 22 на овој закон.

### **Член 115**

Учениците кои гимназиското образование, тригодишното и четиригодишното стручно образование го завршуваат според плановите и програмите што се донесени пред влегување во сила на овој закон, полагаат завршен испит според одредбите на Правилникот за содржината и организацијата на завршниот испит во средното образование ("Службен весник на Република Македонија" број 15/92 и 37/92).

### **Член 116**

Нострификација, односно еквиваленција на свидетелство извршено во републиките и автономните покраини на поранешната Социјалистичка Федеративна Република Југославија до 1 септември 1991 година, има иста вредност на територијата на Република Македонија.

Свидетелствата на лицата кои го стекнале образованието во поранешните републики, односно држави на Социјалистичка Федеративна Република Југославија до 1 септември 1995 година се признаваат без спроведување постапка за нострификација.

### **Член 117**

Одредбите од член 72 на овој закон се применуваат и за наставниците кои засновале работен однос пред влегување во сила на овој закон.

### **Член 118**

Директорите на средните училишта од член 91 на овој закон, именувани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат своите функции до истекот на времето за кое се именувани.

### **Член 119**

Министерот во рок од шест месеци од влегувањето во сила на овој закон, ќе ги донесе прописите предвидени со овој закон.

### **Член 120**

Министерството во рок од шест месеци од влегувањето во сила на овој закон ги донесува програмите за стручен испит од член 67 од овој закон.

### **Член 121**

До донесувањето на поблиски прописи предвидени со овој закон, се применуваат прописите што биле во примена пред влегувањето во сила на овој закон, по однос на средното образование, доколку не се во несогласност со овој закон.

### **Член 122**

Наставниците кои според рокот утврден во член 147 од Законот за насоченото образование ("Службен весник на СРМ" број 16/85), не се здобиле во утврдениот рок со педагошко- психолошка и методска подготовка, се должни да се здобијат со истата во рок од една година од влегувањето во сила на овој закон, во спротивно им престанува работниот однос.

Обврската од став 1 на овој член не се однесува за наставниците кои имаат најмалку 15 години работно искуство како наставници.

### **Член 123**

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од Законот за насоченото образование ("Службен весник на СРМ" број 16/85, 2/86, 29/86, 7/88, 18/89, 29/89, 12/90, 11/91, 40/91 и 14/95), што се однесуваат на средното образование.

### **Член 124**

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на неговото објавување во "Службен весник на Република Македонија".